Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

LAUSUNTO
25.9.2025

Konsernihallinto
Kirjaamo
kirjaamo@vakehyva.fi

Eduskunta/Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Keskeiset huomiot

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue pitää kannatettavana sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen valmiutta ja varautumista koskevat muutokset toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon omaan lainsäädäntöön.

Esitettävien muutosten tavoitteena on täsmentää hyvinvointialueiden varautumisvelvollisuutta valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdan mukaisiin poikkeusoloihin eli sotilaalliseen hyökkäykseen tai sen uhkaan ja turvata Suomen puolustuskyvyn edellyttämät terveydenhuollon järjestelyt.

Uudet tehtävät liittyvät terveydenhuollon toimitilojen suojaamiseen, terveydenhuollon toimintojen siirrettävyyteen, ensihoidon lisäresursointiin, materiaalisen varautumisen parantamiseen ja yhteiseen suunnittelu-, koulutus- ja harjoitustoimintaan Puolustusvoimien ja Naton kanssa. Varautumisvelvollisuutta tarkennettaisiin valtioneuvoston päätöksellä. Hyvinvointialueille Puolustusvoimien ja Naton tukemiseksi säädettävät uudet tehtävät rahoitettaisiin täysimääräisesti valtion erillisrahoituksella, joka kohdennettaisiin hyvinvointialueille valtioneuvoston päätöksellä.

Pykäläkohtaiset huomiot

53 a § Virka-apu Puolustusvoimille, Rajavartiolaitokselle ja Pohjois-Atlantin liitolle

Hyvinvointialueet olisivat ehdotetun 53 a §:n mukaan velvollisia antamaan Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle, Pohjois-Atlantin liitolle ja muille Suomen liittolaisille normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslain 3 §:n 4–6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tarvittavaa virka-apua. Virka-apua annettaisiin hyvinvointialueen omien resurssien puitteissa.

Virka-apupyynnön esittäjä ei olisi lähtökohtaisesti velvollinen korvaamaan hyvinvointialueelle sen antamaa virka-apua. Esityksessä kuitenkin todetaan, että hyvinvointialueella olisi oikeus saada virka-apua pyytäneeltä korvausta, jos virka-avun antaminen sitoisi suuressa määrin hyvinvointialueen voimavaroja tai sen antaminen pitkittyisi siten, että tästä aiheutuu hyvinvointialueelle merkittäviä kustannuksia.

Hyvinvointialue pitää ongelmallisena sitä, että esityksessä ei tarkenneta, milloin avun antaminen voitaisiin katsoa pitkittyneeksi tai virka-avun antamisen sitovan suuressa määrin virka-avun antajan voimavaroja. Hyvinvointialue katsoo, että ehdotusta on tarkennettava siten, että hyvinvointialueella on aina oikeus saada

Konsernihallinto
Kirjaamo
kirjaamo@vakehyva.fi

Eduskunta/Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

virka-apua pyytäneeltä täysimääräinen korvaus virka-avun antamisesta, jos virka-apu pitkäkestoisena tai muuten merkittäviä taloudellisia panostuksia vaativana vaarantaa hyvinvointialueen omien lakisääteisten tehtävien hoitamisen.

Lisäksi hyvinvointialue toteaa, että virka-avun antaminen ei saisi missään olosuhteissa vaarantaa hyvinvointialueen omien lakisääteisten tehtävien hoitamista. Esitykseen tulisi lisätä seuraava kohta: Jos virka-avun antaminen hyvinvointialueen esittämästä, perustellusta syystä vaarantaisi hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien hoitamisen, tulee hyvinvointialueella olla oikeus kieltäytyä ilman sanktiota virka-avun antamisesta.

Hyvinvointialue huomauttaa, että virka-apua koskevan pykälän muotoilu on sellainen, että se voi edellyttää hyvinvointialueelta huomattavaa panostusta esimerkiksi hoitotarvikkeiden, lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden muodossa sellaisissa määrin, joita hyvinvointialueelta ei normaalioloissa tavallisesti löydy. Mikäli hyvinvointialueelta edellytetään tällaista materiaalista varautumista virka-avun antamiseksi, tulee lakiin kirjata esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden valmiuskeskuksille tai sosiaali- ja terveysministeriölle velvoite antaa hyvinvointialueille tukea materiaalisen varautumisen järjestämisessä esimerkiksi ohjaamalla tai koordinoimalla toimintaa. Lisäksi edellä mainittuihin virka-avun antamisen varautumiseen liittyviin kustannuksiin tulisi hyvinvointialueiden saada täysi korvaus valtiolta.

Uudenmaan erillisratkaisun myötä ensihoitoa koskevat virka-avunpyynnöt Uudenmaan alueella kohdistuisivat järjestämisvastuun mukaisesti HUS-yhtymälle. Virka-avunpyynnöstä johtuvat kustannukset kohdistuisivat kuitenkin ensihoidon järjestämistavan takia pääosin Uudenmaan hyvinvointialueiden pelastuslaitoksille, jotka tuottavat suurimman osan alueen ensihoitopalvelusta. Mikäli virka-avusta maksettaisiin korvauksia, tulisikin varmistaa, että korvaukset maksettaisiin Uudenmaan alueella palveluntuottajille täysimääräisenä.

53 b § Hyvinvointialueen ja Puolustusvoimien yhteistyö

Ehdotettavan pykälän 1 momentin mukaan hyvinvointialue on velvollinen varautumaan valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin poikkeusoloihin (sota, sodan uhka) ja niissä tapahtuvaan Puolustusvoimien ja Pohjois-Atlantin liiton ja sen jäsenmaiden asevoimien tukemiseksi tarvittavan terveydenhuollon järjestämiseen valtioneuvoston päätöksellä tarkemmin määriteltävällä tavalla

1) turvaamalla ja suojaamalla kriittisiä terveydenhuollon toimitiloja huomioiden myös alueen väestön tarve;

2) mahdollistamalla kriittisten terveydenhuollon toimintojen siirrettävyys niiden suojaamiseksi;

3) ylläpitämällä normaaliolojen tason ylittäviä ensihoidon resursseja;

Konsernihallinto
Kirjaamo
kirjaamo@vakehyva.fi

Eduskunta/Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

4) turvaamalla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessään määrittelemä materiaalisen varautumisen taso lääkkeissä, hoitotarvikkeissa ja lääkinnällisissä laitteissa

5) muulla kansallisesti puolustusvoimien ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä välttämättömäksi arvioimalla tavalla

Kohta 1: Kriittisten toimitilojen turvaaminen ja suojaaminen voisi tapahtua esimerkiksi huolehtimalla tarvittavan suojan rakentamisesta, huolehtimalla riittävästä määrästä mahdollisia varapaikkoja tai hajauttamalla kriittisiä toimintoja eri toimipisteisiin. Suojattavat tilat määriteltäisiin tarkemmin valtioneuvoston päätöksessä, jossa tulisi ottaa kantaa myös hyvinvointialueen johtamiseen liittyvien tilojen suojaustarpeeseen. Mikäli lakiehdotus tulee tällaisenaan voimaan, tulisi hyvinvointialueen toimintojen ja hankintojen suunnittelussa ja toteutuksessa ottaa huomioon valtioneuvoston päätöksessä määritetyt suojattavat tilat ja vaatimukset palveluntuottajille. Näistä toimenpiteistä syntyy luonnollisesti huomattavia välillisiä kustannuksia, jotka valtion tulee korvata täysimääräisesti hyvinvointialueelle. Myös omien tilojen lisähankinnat ja muutostyöt ylläpitokustannuksineen tulee ottaa huomioon korvauksiin oikeuttavina erinä valtioneuvoston päätöksen valmistelussa.

Hyvinvointialueet tarvitsevat Puolustusvoimilta etukäteen (normaaliolojen aikana) tiedon, millä alueilla kyseisiin toimenpiteisiin tulee varautua ja miten terveydenhuollon toimipisteitä suojataan asianmukaisesti ja riittävästi. Tämä ohjausvelvoite tulee säätää lailla Puolustusvoimien tehtäväksi.

Kohta 2: Kyseessä olisi kyky siirtää toiminnot normaalien toimitilojen ulkopuolelle. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi erilaiset liikuteltavat toiminnot ja kapasiteetit, joita voitaisiin sijoittaa tarpeen mukaan erilaisiin ympäristöihin.

Siirrettävien toimintojen omaan toimintaan ja alihankintaan liittyvät järjestely- ja hankintamenot ja näihin liittyvät välilliset menot tulee valtion korvata täysimääräisesti hyvinvointialueelle. Näihin toimintoihin liittyy myös monipuoliset taloudellisia panoksia vaativat resurssitarpeet kuten esim. henkilöstö, terveydenhuollon laitteet, hoitotarvikkeet, lääkintälaitteet ja lääkkeet ja näiden varastointi ja kierrätyksen järjestäminen.

Hyvinvointialueet tarvitsevat Puolustusvoimilta etukäteen (normaaliolojen aikana) tiedon, millä alueilla kyseisiin toimenpiteisiin tulee varautua.

Kohta 3: Ensihoidon järjestämisestä ja sisällöstä säädetään terveydenhuoltolaissa ja ensihoidosta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (ensihoitoasetus, 585/2017). Lakiehdotuksessa esitettäisiin, että tämän lisäksi hyvinvointialueiden

Konsernihallinto
Kirjaamo
kirjaamo@vakehyva.fi

Eduskunta/Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

olisi ylläpidettävä palvelutasopäätöksen ylittäviä ensihoidon resursseja sotilaalliseen hyökkäykseen tai uhkaan liittyen.

Edellä mainittujen toimintojen järjestelyyn ja ylläpitoon liittyy huomattavia taloudellisia panoksia vaativat resurssitarpeet kuten muun muassa ajoneuvot, suojavarusteet, terveydenhuollon laitteet, hoitotarvikkeet, ja lääkkeet ja näiden varastointi ja kierrätyksen järjestäminen. Myös ensihoidon henkilöstön kouluttaminen toimintaan sotilaallisen hyökkäyksen aikana tai sen uhkaan liittyen vaatii merkittäviä panostuksia ja siten henkilöstöresursseja. Uudenmaan erillisratkaisun myötä ensihoidon järjestämisvastuu Uudenmaan alueella on HUS-yhtymällä. Ensihoidon järjestämistavan takia suurimman osan alueen ensihoitopalvelusta tuottavat Uudenmaan hyvinvointialueiden pelastuslaitokset, joille määritellyn palvelutason ylittävien resurssien ylläpidosta johtuvat kustannukset näin ollen siis pääosin kohdistuisivat. Uudenmaan alueella tuleekin varmistaa, että edellä mainituista resursseista palveluntuottajille kohdistuvat menot korvataan myös heille järjestämisvastuusta riippumatta täysimääräisenä.

Kohta 4: Esityksen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö määrittelisi tarkemman materiaalisen varautumisen tason ja siitä päätettäisiin valtioneuvoston päätöksellä. Käytännössä sosiaali- ja terveysministeriön määrittely perustuisi puolustusvoimien ja hyvinvointialueiden asiantuntijoiden yhteistyössä tekemään arvioon materiaalien kulutuksesta.

Materiaalinen varautuminen tulee käsittää panostuksen laajaan varastoinnin ja sen kierrätyksen järjestämiseen materiaalien vanhentumisen estämiseksi ja nykyaikaistamisen turvaamiseksi.

Kohta 5: Esityksen kohdassa säädettäisiin hyvinvointialueiden velvollisuudesta varautua sotilaallisen voiman käytön tilanteisiin tai sen uhkaan muulla kansallisesti puolustusvoimien ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyössä välttämättömäksi arvioimalla tavalla. Esityksellä varmistettaisiin, että mahdollisiin uusiin puolustussuunnittelussa ilmeneviin tarpeisiin liittyen voitaisiin tehdä valtioneuvoston päätös ja näin käytännössä turvata niihin liittyvä hyvinvointialueiden varautuminen.

Hyvinvointialue pitää tärkeänä, että alueiden varautumisvelvoitteiden lisäämisestä ja niiden valmistelusta neuvotellaan alueiden kanssa ennen valtioneuvoston päätöksen tekemistä. Asioiden valmistelussa kulloisessakin tilanteessa tulee huomioida alueiden erityispiirteet ja alueellisten viranomaisten (yhteistyöalue) yhteistyö esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Konsernihallinto
Kirjaamo
kirjaamo@vakehyva.fi

Eduskunta/Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan hyvinvointialue velvoitettaisiin osallistumaan valtioneuvoston päätöksessä tarkemmin määritellyllä tavalla yhteiseen suunnitteluun, koulutukseen ja harjoitteluun Puolustusvoimien ja Naton kanssa. Valtio korvaisi esitetyn hyvinvointialueiden työntekijöiden harjoittelun ja koulutuksen vuoksi aiheutuvat kustannukset, kuten sijaisten palkkakustannukset.

Hyvinvointialue esittää huomionaan, että yhteisten koulutusten ja harjoitusten mahdollistaminen todennäköisesti edellyttää hyvinvointialueilta merkittäviä henkilöstöjärjestelyjä ja taloudellista panostusta, joiden suunnittelu ja hankinta sitoo resursseja pelkkiä sijaisten palkkakustannuksia enemmän. Lisäksi koulutettujen, pätevien sijaisten hankkiminen voi alueilla olla eri tavoin haastavaa hyvinvointialueiden kilpaillessa rajallisesta työvoimasta. Esitetyllä lainsäädännöllä voi siten olla vaikutusta hyvinvointialueiden muiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Mahdollisuutta eri hyvinvointialueiden yhteistoimintaan näiden toimintojen järjestämiseksi tulisi mahdollisesti edistää entisestään lainsäädännöllä.

53 c § Hyvinvointialueen ja Puolustusvoimien yhteistyön rahoitus

Hyvinvointialue pitää erittäin tärkeänä sitä, että valtio sitoutuu korvaamaan hyvinvointialueille uusista tehtävistä syntyvät kustannukset täysimääräisesti. Kustannuksilla tarkoitetaan mahdollisen investoinnin omahankintamenon lisäksi investointiin liittyviä juoksevia kustannuksia kuten hankintojen järjestäminen ja hankinnan ylläpitokustannukset ja teknologian nopeasta kehittymisestä johtuvat välttämättömät materiaalien; laitteiden ja tarvikkeiden uusimiskustannukset.

Esityksessä todetaan, etteivät 53 b §:n mukaiset tehtävät ja rahoitus kohdentuisi kaikille hyvinvointialueille, ja eri hyvinvointialueiden osuudet voivat olla erilaisia. Tehtävien suorittamiseksi myönnettävän rahoituksen tuleekin vastata kunkin alueen todellisia kustannuksia alueiden erot huomioiden. Uudenmaan alueella on myös varmistettava, että velvoitteista ensihoidon palveluntuottajille muodostuneet kustannukset korvataan heille täysimääräisenä ensihoidon järjestämisvastuusta riippumatta. Hyvinvointialue pitää myös erittäin tärkeänä, että todelliset realisoituneet kustannukset tulee voida jälkikäteen saada valtion suorituksena takaisin hyvinvointialueen hyväksi.

Hallituksen esityksen mukaan valtio ei korvaa hyvinvointialueille erillisrahoituksella myöskään hyvinvointialueille kuuluvaa valmiuslain 12 §:n mukaiseen yleiseen varautumisvelvollisuuteen tai muuhun sote-järjestämislain 7 luvun mukaiseen varautumiseen liittyviä kustannuksia, vaan ne kuuluvat yleiskatteisen rahoituksen piiriin.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue katsoo, että hyvinvointialueille on varmistettava lakiehdotuksen uusien tehtävien ja velvoitteiden täyttämiseksi niiden todellisiin kustannuksiin perustuva rahoitus. Riittävän rahoituksen varmistamiseksi uusien

Konsernihallinto
Kirjaamo
kirjaamo@vakehyva.fi

Eduskunta/Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

tehtävien rajapinta jo olemassa olevan lainsäädännön mukaisiin hyvinvointialueen varautumisen tehtäviin tulisi olla mahdollisimman selkeä ja tarkkarajainen.

Vantaalla 22.9.2025

Timo Aronkytö

Hyvinvointialuejohtaja

VANTAAN JA KERAVAN HYVINVOINTIALUE